

Toponymica uit de kuststreek (vervolg van 1958 blz. 249)

ROOMSVLIET - LOONISVLIET. De stafkaarten, de Atlas der Buurtspoorwegen en de Kaart van Van der Maelen vermelden een *Roomsvliet*, naam van een ader te Westkapelle. In verband met andere Rooms-toponiemen (*Roomsheule* te Moerkerke, *Roomspolder* te Aardenburg e.a.) zou men kunnen vermoeden dat deze vliet genoemd is naar de familienaam *Rooms*. Welnu dit Westkapelse toponiem ‘*Roomsvliet*’ voert uitsluitend een papieren bestaan, daar het een verkeerde schrijfwijze is voor *Loonsvliet*. Het is niet zonder belang daar op te wijzen om te verhinderen dat deze ‘papieren’ naam ooit in de toponymische literatuur bij de ene of andere behandeling van de *room-toponiemen* zou ingang vinden. De vergissing komt het eerst voor op de kaart van Van der Maelen (blad Heist: *Rooms Vliet*) en werd sedertdien trouw door de tekenaars van alle officiële kaarten gecopieerd.

Roomsvliet is een kringelende watergang in de watering van Greveninge, liggende in 't gescheid van de beginnen 11, 12 en 15 enerzijds en het begin 14 anderzijds in deze watering. In de ommeloper van Westkapelle van 1674⁽¹⁾ lezen wij onder de beschrijving van het 14de begin van Greveningewatering: ‘een adere die men naempt den loonis vliet ande suutsyde ende ant westeynde’. De ligging van deze waterloop staat heel nauwkeurig aangeduid op het plan der watering van Greveninge van 1823⁽²⁾: *den Lonis vliet*.

Wat de oorsprong van deze naam betreft, lezen wij het volgende in het Kerkregister van Westkapelle van 1527⁽³⁾: ‘... metten noordhende an Adriaen Loonis hofstede ende lant’ (een hofstede in het 14de begin van Greveninge). In *Loonsvliet* steekt dus de familienaam *Loonis*. Merken wij terloops nog op dat ook E.H. Opdedrinck bij zijn bewerking van de geschiedenis van Westkapelle⁽⁴⁾ verkeerd gelezen heeft. Onder de in het register van 1527 vermelde toponiemen citeert hij ook de *Roomsvliet*. Welnu dit register schrijft heel duidelijk: *Loonsvliet* en *Loonsvlietwaterganck*.

LOOTSE. De ommeloper van Groot-Reigarsvliet van 1567-77⁽⁵⁾ vermeldt een stuk land in het 7de begin van deze watering onder de naam ‘*de lootse*’. Wat is een *lootse*? Dit woord is ons uit het hedendaagse Westvlaams niet bekend, behalve in samenstellingen als *lingelootsen* en *lielootsen* (zie De Bo).

(1) Staatsarchief Brugge, acq. 3590: kopieën in parochiaal en gemeentelijk archief te Westkapelle.

(2) Staatsarchief Brugge, coll. Mestdagh 2280.

(3) Parochiaal archief Westkapelle.

(4) Handschrift. Gemeentearchief Westkapelle.

(5) Staatsarchief Brugge.

Is de betekenis: kringelend of langwerpig stuk land? Het was inderdaad een langwerpige striepe. Wie bekijkt dit woord *lootse* eens van naderbij?

EIENSLUUS - HEIENSLUUS. Dit is de bekende naam van de grote watering boven Brugge, die in 1735 met die van Groot-Reigarsvliet verenigd werd. De grenzen van Eiensluis zijn: de Oude Blankenbergse Dijk (scheiding met de Kerkwatering van Blankenberge), de Zeedijk (Gravejansdijk), de Lisseweegse watergang en een kringelende, heden ten dage bijna verdwenen watergang (scheiding met Groot-Reigarsvliet).

Problemen in verband met deze watering zijn:

1. Waarom werd het oorspronkelijk ingepolderd gebied tussen de Oude Blankenbergse dijk, de Hevendijk, de Kalvekedijk, de Oostdijk (Bloelozendijk) enz. in twee wateringen (Eiensluis en Groot-Reigarsvliet) onderverdeeld? Het is moeilijk aan te nemen dat daarvoor geen natuurlijke reden de aanleiding zou geweest zijn. De meest voor de hand liggende verklaring zou liggen in de geleidelijke gang van de inpoldering. Is Eiensluis dan ouder dan Groot-Reigarsvliet? De grote moeilijkheid ligt echter in het feit dat geen dijk maar een waterloop de ‘natuurlijke’ grens tussen beide wateringen vormt. De Lisseweegse Watergang loopt nagenoeg in rechte lijn van Brugge naar Lissewege en werd verder zeewaarts voortgezet door twee natuurlijke krekken: enerzijds de Holevliet en anderzijds boven vermelde kringelende waterloop, waarvan heden ten dage alleen nog losse gedeelten overblijven. Was deze laatste waterloop eens belangrijker dan de Holevliet? Het punt waar de Lisseweegse Watergang splitste in de twee bovenvermelde krekken ligt even ten Z. van Lissewege-dorp.

2. Wat betekent ‘Eiensluis’ en waar lag deze oude sluis?

Uit de oude schrijfwijze blijkt wel dat de oorspronkelijke vorm niet *Eyensluis* maar *Heyensluis* was. De oudste vermeldingen (zie De Flou) dateren uit de 13^e eeuw: steeds leest men *Heyensluis*. Wij moeten echter opmerken dat de inlaut-h toen in de taal van het Kustland reeds heel zwak geworden was en vaak hypercorrect geschreven werd waar ze niet moest staan. Het geval Heyensluis staat nochtans niet alleen. Wij ontmoeten talrijke *Heye-namen*, zodat het voor de hand ligt hier een toponymisch bestanddeel *Heie* aan te nemen. Dit betekent niet ‘heide’ (bruyère), maar moet een waternaam geweest zijn. Wij vinden dit bestanddeel in *Heyenbilck* (1051, Oostkerke), *Ter Heye* (Zuienkerke), *Heyemersch* (Esen), e.a. In zijn werk ‘Nederlandse Waternamen’⁽⁶⁾ komt Schönfeld voor hetzelfde *Hie*-probleem te

(6) Brussel 1955, blz. 163, voetnota.

staan en wijst hij op een hypothese van Beekman volgens dewelke *hei* = diep water.

Eienschluis, *Heyenschluis* betekent dus: *sluis op de Heie* (dus niet op de *Eie!*). Maar waar lag deze sluis? Geen enkele oorkonde geeft ons dienaangaand ook maar de geringste aanduiding. Trouwens waar lag die *Heie*? Was de bovenvermelde watergang in 't gescheid van Eienschluis en Groot-Reigarsvliet? Dit is niet onmogelijk, maar bevestigend durven wij thans deze vraag nog niet beantwoorden. Deze waterloop liep Heistwaarts. Kan de naam *Heist* (= *Heis*, de *t* is hier uitsluitend eufemisch) iets met de naam *Heie* te maken hebben? Gewoonlijk wordt *Heis* teruggebracht tot het oude woord *heis* = struikgewas. Een groot bezwaar daartegen ligt in het feit, dat dit woord in de taal van het Kustland *hees* zou geklonken hebben. Het is dus niet zo heel zeker dat *Heist* = plaats waar struikgewas groeit.

Waar lag de *Heienschluis*? Waarschijnlijk op het bovenvermeld punt waar de Lisseweegse Watergang in twee oude schorrekreken splitste. Dit is echter een veronderstelling, die totnogtoe op geen enkele tekst uit de oude oorkonden gesteund is. Wie weet er meer over? Is de studie van de hydrografie van het oude schorren- en polderland boven Brugge geen boeiend probleem? Stapje voor stapje beginnen we klaar te zien in de oude structuur van deze merkwaardige streek.

J. DE LANGHE.

Uit de Leiestreek

Hier een paar uitlatingen van Wiesten, een Harelbekenaar van tachtig jaar, nog onlangs uitgelaten 's avonds aan 't berd:

Om te zeggen dat de beste man soms dul (boos) kan worden: 'Ieder manje - heeft zijn wulvetanje'. (Tanje = tandje).

En Wiesten zei mij dat hij hem winter zomer heel en gans met koud water wast aan de lopende krane: 'Ja'k man, kop en steert en ruggebeen'.

Als een jongen schuifelt

Aansluitend bij 'Als een meisje schuifelt', Biekorf 1958, 320 en 379.

Als een jongen 's morgens schuifelt en de moeder vindt dat dit te vroeg is en dat de jongen te wild en te brad staat, zegt ze: 'Pas maar op met dat vroeg schuifelen of den hane zal den steert uitvliegen'.

Daarmee bedoelt ze dat hij heel den dag zo blijde niet zal blijven, of 'te vroeg gejouwd is late berouwd'.

Ik weet niet of dat ergens te boeke staat, maar mijn moeder zei dat regelmatig, en ze was van Kruishoutem.

G.P.B.